

Tropisk Fransk-Afrika. (Vest-Afrika og Afrika omkring Ækvator).

Af

Professor **M. Neveu-Lemaire**,
Medlem af det geografiske Selskab i Paris.
Det kgl. danske geografiske Selskabs Guldmedaille.

(Slutning).

Mellem-Kongo.

Mellem-Kongo, hvori fornylig den sydlige Del af Gabon er blevet indlemmet, begrænses mod Nord af Oubangui-Chari, mod Vest af Kamerun, Gabon og en lille Del af Atlanterhavet, mod Syd af den portugisiske Koloni Cabinda og af belgisk Kongo, der ligeledes er Koloniens Østgrænse.

Fysisk Geografi.

Kolonien gennemløbes af talrige store Vandløb, af hvilke de største danner udmærkede Forbindelsesveje, og Landet inddeles efter Floderne; de sydligste Inddelinger er Lavlandet omkring Konilou og Niari, hvis Bifloder løber gennem udstrakte græsbevoksede Sletter, af og til afbrudt af smaa Skove. Fra Niaris mellemste Løb strækker sig næsten uden Afbrydelse den mægtige Tropeskov med sine Kæmpetræer, hvis lige og nøgne Stammer i 30 Meters Højde bærer en tæt Krone, hvorfra Lianer og alle Slags Slynplanter hænges ned. De Indfødtes Gangstier snoer sig mellem Træstubbe over et blødt og fugtigt Dække af Planterester, hvor hvert Skridt frembringer en skvulpende Lyd, der har givet nogle af disse Stier Navnet „potopoto“. Paa den anden Side Udløberne fra den Bjergkæde, der omkredser Slettelandet, kommer man ind i Landet omkring Kongo og dennes første Bifloder paa højre Bred, der minder om Bjergfloder med spredte Vandfald. Langs Skrænten af de af høje Bjerge indsluttede Kløfter, gennem hvilke Vandløbene har banet sig Vej, findes en overdaadig Vegetation, hvoraf hundrede Aar gamle Træer rager op, og hvis samlede Kroner danner en imponerende Løvkuppel. Terrainet op omkring disse Dale er aabent og sandet og stærkt gennemfuret, jo nærmere man kommer den store Flod. Højere oppe findes Batékés Sletterne, der strækker sig fra Stanley-Pool til N'Kéni. Længere mod Nord findes en stor, temmelig flad Slette med udstrakte opdyrkede

Arealer. Horisonten er, i nogen Afstand derfra, begrænset af Skove, hvor Elefanter og Bøfler gaar frit omkring, idet disse efterhaanden har vænnet sig til i deres Nærhed at have Mennesker, hvis Bopladser, uden nogen tilsyneladende Forbindelse med hinanden, ofte ligger med en indbyrdes Afstand af over 25 km.

Kommer man nedenfor Batékés Højsletten, findes der i Terrainet dybe, skovbevoksede Dalstrøg, og her dybt nede findes Vandløbene, der udmunder i N'Kéni Floden; Terrainet er græsbevokset, og hist og her findes forkrøblede Træer. Imidlertid faar Landet et andet Udseende, naar man kommer til Alima. Man befinder sig nu i den Zone, der svarer til en Sænkning i den store Kongoslette, og hvor der findes et Utal af smaa Vandløb. Landet er her en stor Del af Aaret oversvømmet, og hist og her findes Jordhøje, hvor de Indfødte har anlagt deres Landsbyer. Ved Koloniens nordlige Grænse ophører den umaadelige Sænkning i Kongosletten. Oubangui, der har banet sig Vej gennem Klipperne, bliver her pludselig bredere, og dens Løb, der nu er blevet roligt, forener sig med Kongo lige udfør Landsbyen Soumbi.

Klima.

Da Mellem-Kongo ligger paa begge Sider af Ækvator, er Klimaet omtrent som i Gabon. Der er her ligeledes en lang tør Tid og en lang Regntid, en lille tør Tid og en lille Regntid. I den lange tørre Tid falder Temperaturen til 12 Grader, ja endnu lavere. Minimum-Temperaturen er f. Eks. i Brazzaville ca. 11,5 Gr. i Juli og August, som er de koldeste Maaneder, og Maksimum-Temperaturen er 36,5 Grader i April, der er den varmeste Maaned. Gennemsnitstemperaturen er i den koldeste Maaned 20,5 Gr. og i den varmeste Maaned 27 Gr. Temperatursvingningerne i et Døgn er undertiden over 16 Grader.

Fugtighedsgraden, der hele Dagen, Regntiden igen-

nem, er meget høj, vedbliver i den tørre Tid, men kun om Morgenen, at være omkring det Punkt, hvor Luften er mættet med Fugtighed. Om Eftermiddagen kan Fugtighedsgraden gaa ned til 40, men Morgen-Fugtigheden forårsager en voldsom Dug, der bevirker, at Planterne trives udmærket, selv i den tørre Tid.

Sydvestvinden er den fremherskende og blæser næsten uafbrudt i den tørre Tid, derefter blæser Vinden fra Vest og Syd. Øst-, Sydøst-, Nord- og Nordvestvinden bringer Uvejr og Tornados med sig. Himlen i Brazzaville er næsten altid dækket med Skyer, hvilket bevirker, at Mellem-Kongos varme Klima her afsvaales en Del, idet Solens Straaler først sigtes gennem Skylaget.

Befolkningen, dens Religion, Sæder og Skikke.

Folkene, der bebor Mellem-Kongos Slette, kan deles i 2 skarpt adskilte Stammer, nemlig Batéké- og Bakongo-Stammerne.

Batékés-Folkene bor paa Højsletterne, langt fra Vand og nær Skov. Naar undtages de Folk af denne Stamme, der bor i Brazzaville og er stærkt blandede, er Folkene af denne Race smukke, fredsommelige og gæstfri, og de er meget modtagelige for den europæiske Kultur, uden dog helt at have tilegnet sig denne. Det er store, velskabte Folk; de bærer kun faa Smykker, men maler Ansigtet og Armene og tatoverer den øverste Del af Kindbenet med lodrette, fine regelmæssige Streger, den ene tæt ved Siden af den anden, hvilket blandt de Indfødte er et Kendingstegn. Mod Syd har Batékés-Folket bygget smukke Landsbyer, og her er alle europæiske Genstande meget efterspurgt. Malerkunsten og Musikken er de foretrukne Kunstarter, og der findes her Negre, der er Musikere og Malere af Profession; disse sidste maler Hyterne, Afgudsbillederne og det menneskelige Legeme. Batékés-Folket deler Aaret i 4 Aarstider, Jagt-Sæsonen, Fiske-Sæsonen, Græsclarve-Sæsonen og Skovlarve-Sæsonen. Det er uforfærdede Jægere, indenfor hvis Omraade næsten alt Vildt er udryddet.

Til denne Stamme hører Bellali-Gruppen, der er meget talrig, og som særlig dyrker Agerbrug, endvidere Achikonya-, Eboa-, Mokoyo- og Aboma-Grupperne, der bebor Alimas Lavland, Oba- og Obamba-Grupperne, der lever længere mod Nord, og endelig Bougouloungoulou-Gruppen, der overmaler Ansigt og Lemmer med mange forskellige Farver.

Bakongo-Folkene danner en lavere staaende Stamme; de er ikke særlig intelligente, frygtsomme og uden større fysisk Kraft. Deres Boliger er primitive, fattige

og snavsede, dog er det disse Folk, der afgiver den nødvendige Arbejdskraft til Handelen og Landbruget og til Transporten, i dette Tilfælde som Bærere. Disse Folk, der bor langs Floden Syd for Brazzaville, findes ogsaa temmelig langt ind i belgisk Kongo.

Man kan til denne Stamme henregne Bassoundi-Gruppen omkring Manyanga, Séké-Gruppen omkring Comba og Manyanga, Bakamba-Gruppen i Alima og Bambochi-Gruppen mellem Alima og Konilou. Alle disse Folkegrupper er Fetischdykere og endnu Menneskeædere, de bringer stadig Menneskeofre og praktiserer Forgiftninger ved deres talrige religiøse Cereemonier. Paa den anden Side „Korridoren“ bor nogle lignende Folkestammer, som er kendelige paa deres Relief-Tatoveringer i Ansigtet, der er fuldkommen vansirende. Hertil hører: Bayandzi-, Bolobo-, Bonga-, Bouangui- og Bangala-Grupperne. Endelig findes Yanghéré-Gruppen, der stammer fra Landet Zandé og lever mellem Sangha og Øvre-Oubangui; disse Folk er Menneskeædere, meget vilde og er stærkt blandet med Boboyas-Folk.

Mellem-Kongos Skovareal er beboet af de samme Racer, som lever i Gabon. Man træffer her Bavili- eller Fioté-Folkene, særlig henimod Loango-Kysten samt langs Kysten og i Konilous-Lavland. Disse Folk har vi allerede tidligere omtalt.

Politisk og administrativ Organisation.

Brazzaville er Hovedstaden i Kolonien Mellem-Kongo, der i 1918 blev forøget med Konilou-Kredsen — Hovedstad Loango — der blev overført fra Gabon Kolonien, og Kamerun Territoriet, som 1. Januar i 1920 kom ind under Mellem-Kongo, og her residerer Lieutenant-Gouvernøren. Mellem-Kongo er inddelt i 15 Kredse, hvoraf 12 civile, i Spidsen for hvilke staar en Koloni-Administrator og 3 militære, der administreres af en Officer.

Den største By i Kolonien er Brazzaville, der er saavel Mellem-Kongos som hele Ækvatorial-Afrikas Hovedstad, og som vi tidligere har beskrevet. De andre Distrikter af større Betydning er: Sibita, Loudima, M'Boko, Songo, Mindouli, Pangala, Makona, Impfondo, Ouessou og Dougou.

Fransk Ækvatorial-Afrikas største Havneby er Loango, der er Hovedstad i Konilou-Kredsen og ligger i Nærheden af Pointe Noire. Den vil sikkert gaa en stor Fremtid i Møde, naar den først faar Jernbaneforbindelse med Hovedstaden, med hvilken den, foruden den allerede eksisterende Kabelforbindelse, har traadløs Telegrafforbindelse.

Gennem et undersøisk Kabel staar Loango (Pointe Noire) i Forbindelse med Libreville, Cotonou, Dakar og Brest.

Færdselsveje.

Der findes saa at sige ingen rigtige Landeveje i Mellem-Kongo. De Forbindelsesveje, der findes mellem enkelte Landsbyer, eller som fører til de Indfødtes Marked, er ganske almindelige banede Veje eller Fodstier; de Floder eller Moser, man træffer paa, kommer man over enten i Kanoer eller ved Hjælp af Broer, som er lavet af Grene, og som er saa skrøbelige, at end ikke det mindste lille Køretøj med Forspand kan køre over dem. Den ene af Hovedvejene, der gik fra Loango til Brazzaville, blev tidligere benyttet til Transport pr. Bærere og kaldtes Karavanevejen; den benyttes imidlertid nu ikke mere og vil snart blive erstattet af en Jernbanelinie, hvis Anlæggelse skrider godt frem, og hvorved Fransk Ækvatorial-Afrikas Hovedstad vil faa Forbindelse med Kysten. Hidtil fandtes kun en eneste Jernbanelinie i Kolonien, nemlig fra Brazzaville til Mindouli.

Er Mellem-Kongo end fattig paa Landeveje, har den saa mange flere Flodveje. De 2 vigtigste Floder, der er sejlbare ved Højvande, og som befares af en Mængde Dampere, er Sangha — sejlbar indtil Nola — og Oubangui — sejlbar indtil Bangui. Hver Maaned afgaar prægtige Skibe paa 200—300 Tons fra Brazzaville med Post og Passagerer til det indre af Landet. Man finder her om Bord en fuldt ud moderne Komfort: Kahytter, Spisesal, Styrtebadrum og Elektricitet. Paa Mossaka-Floden er Dampskibsfarten ligeledes fortræffelig. Saavel Selskabet „La Compagnie des Messageries fluviales du Congo“ som Administrationen, flere Koncessions-Selskaber og en Del Private ejer Dampere til eget Brug.

Indtægtskilder.

Hvad disse angaar, gælder det samme for Mellem-Kongo som for Gabon. Med Elfenben drives der her en betydelig Handel, og her findes ligeledes alle Tropeskovens Produkter: forskellige vellugtende Træsarter, Kautschouck, Oliepalmer og Gummi. Kaffe- og Kakao-træet dyrkes ogsaa her, og Tobaksindustrien har store Udviklingsmuligheder. De Indfødte dyrker desuden Majs, Sorgho (en Art Hirse), Potater, Manioc, Jordnødder og forskellige Frugttræer. Endelig driver Foulbé-Stammerne Heste- og Kvægavl.

I Mellem-Kongo finder man ogsaa flere Mineralier, navnlig i Niari og Djoués Lavland. Her findes særlig

Kobberminer med et usædvanligt stort Kobberindhold; disse Miner udnyttes af fransk Kongos Mineselskab, der ejer Jernbanelinien fra Mindouli til Brazzaville. Her findes ogsaa Zink- og Blyminer, som de Indfødte allerede for længe siden har begyndt at udnytte.

Oubangui-Chari.

Oubangui-Chari begrænses mod Nord af Tsad-Kolonien, mod Vest af Kamerun, mod Syd af Mellem-Kongo og belgisk Kongo og med Øst af den sydlige Del af engelsk-ægypisk Sudan.

• Fysisk Geografi.

Oubangui-Chari er meget forskellig alt efter Breddegraden. Mod Nord findes Sudan-Zonen med dens dyrkede Marker, derpaa kommer Savanner-Zonen med en træagtig spredt Vegetation ned ad Højderne og Højsletternes Skraaninger. I Dalene, langs Floderne, findes udstakte skovklædte Terrasser, og endelig mod Syd kommer man til Tropeskovene.

Gennem hele Landet fra Øst til Vest strækker sig en Bjergmassiv, det er alt, hvad der er tilbage af Primærtidens mægtige Bjergkæde, hvis Udløbere i Tidernes Morgen mod Nord grænsede op til Sudan-Ørkenen og Tsad-Søen, og hvis Tilstedeværelse nu er bevist. Nu danner disse Udløbere, hvis Hovedretningslinie er vanskelig at klarlægge, 2 Grupper, nemlig Zandé-Gruppen mod Øst og Øvre-Chari-Gruppen mod Vest. Mellem disse 2 Bjergmassiver løber Oubangui og Chari-Floderne, der paa deres Løb stadig fortsætter deres Udgravningsarbejde.

Klima.

I Oubangui-Chari Distriktet findes der 2 temmelig skarpt adskilte Aarstider, nemlig Regntiden, der strækker sig fra April til November, og den tørre Tid, der varer Resten af Aaret. I Regntiden er Maksimum-Temperaturen 35 Gr. om Dagen, og Minimums-Temperaturen 17 Gr. om Natten.

Befolkningen, dens Religion, Sæder og Skikke.

Befolkningen i Oubangui-Chari er Fetischdyrkere, og de adskiller Gabon- og Mellem-Kongo-Stammerne fra Islamracerne længere mod Nord. Muselmændene kalder dem „Kirdis“ eller Kættene og gør dem uden videre Skrupler til deres Slaver. De 4 store Stammer indenfor denne Befolkning er Mandjia, Sara, Banda og Niam-Niam.

Mandjia-Stammen synes for længe siden at have bosat sig der i Landet. Fra denne Gruppe nedstammer sandsynligvis Folkestammerne ved Floden Onahme, hvorfra de har bredt sig over hele Øvre-Chari-Lavlandet indtil Bangui. Tidligere naaede de mod Øst helt til Kanango, men maatte, fortrængt af Banda-Folkene, trække sig tilbage mod Vest. Folkene i denne Stamme karakteriseres ved den Mængde Smykker af Træ, Kobber, Tin, ja endog Bjergkrystal, som de hænger i Næsen, Ørerne og Læberne; deres Hytter er i Almindelighed runde og bygget af stampet Ler, dækket med Græs.

Denne Stamme indbefatter to Hovedgrupper, nemlig Bondjo- og Baya-Folkene. De første beboer Oubangui hinsides „Elefant-Vandfaldene“; det er de mest blodtørstige Folk i Øvre-Oubangui, de er Fetischdyrkere og Menneskeædere og er i høj Grad uimodtagelige for Civilisation. De er rundhovede, har tilspidsede Tænder og er meget kraftigt bygget. Denne Gruppe, der nu er ved at uddø, har dog gjort nogle Fremskridt paa Civilisationens Omraade; herom vidner den Maade, paa hvilken de bearbejder Træ og Jern eller udfører Pottemagerarbejder.

Baya-Folkene beboer Øvre-Sanga, de er intelligente, smidige og lærerne, og det er særlig blandt disse Folk, man rekrutterer Militssoldaterne. De andre Grupper i Mandjia-Stammen er Baba-Gruppen, paa højre Bred af M'Poko-Floden, langs Oubanguis Vandfald, Baka-Mandjia-Gruppen ved Ombella, der er en af de mest uciviliserede Grupper i Kongo, M'Bogga-Gruppen ved Fafa, Koumi og Ombella, og endelig længere mod Vest Bosinga-, Bodinga- og Bobaya-Grupperne.

Mellem-Chari beboes hovedsagelig af Sara-Stammerne, der endvidere omfatter Laka-Grupperne og andre fra Mellem-Logone. Overalt, undtagen hos Moundan- og Fallata-Folkene, er disse Grupper uden Organisation, splittede og fordelt i det uendelige. Der er ingen videre Forbindelse mellem Landsbyerne og overhovedet ikke mellem Stammerne indbyrdes. Selve Sproget er forskelligt, og der findes et Utal af Dialekter. Sara-Folkene er næsten udelukkende Agerbrugere. Mændene er store og ofte udstyret med Kæmpekræfter. Kvinderne vansirer sig ved i deres Læber at sætte en stor Træskive, kaldet „Soundous“, der undertiden er saa stor som en Desserttallerken, og de fjerner den ikke engang, naar de skal spise eller drikke. Denne Befolkning er meget talrig, temmelig velstaaende og lever i et relativt Velvære.

Sara-Folkene er ofte stærkt blandet med deres Na-

boer, hvorved der fremkommer Folkestammer med blandet Racepræg, som f. Eks. Tané-, Tambaggio-, Routon- og Oudio-Folkene. Grupperne N'Douka, der omfatter N'Gama-, Dagba- og Koungona-Folkene, er efter al Sandsynlighed en Forgrening af Sara-Gruppen, idet de har samme Sæder og Skikke som disse. I den østlige Del af Chari findes en anden Folkegruppe, der bestaar af Øst-Sara-Gruppen og omfatter Djingue-, Ngaké- og M'Banga-Folkene, der efterhaanden er bleven udplyndret ved de af Indbyggerne i Ouadai og Dar Kouti fortsatte Razziaer. Til Sara-Gruppen kan man endvidere henregne Tounia- og Horo-Stammerne; disse Folk driver hovedsagelig Fiskeri og bor ved Bredden af Chari og den nærværende Bahr, og de flytter derhen, hvor de kan paaregne den bedste Fangst. Ved Mellem-Chari bor Boua-Gruppen, der danner Overgangsfolket mellem Baguirmien- og Sara-Grupperne. Landet mellem Logone og Kameruns Grænse er beboet af talrige Folkestammer, der af deres islamske Naboe kaldes Laka-Folkene. Laka-Folkene er igen inddelt i en Mængde Grupper, der taler forskellige Dialekter, men som dog alle har de samme Sæder og Skikke, og skønt de stadig er fuldkommen uciviliserede, er de dog ret dygtige Agerbrugere. Derimod er Moundan-Gruppen, der beboer Mayo-Kébbi-Distriktet, meget stærke, energiske og arbejdsomme Folk, og de elsker Agerbruget. De har et bøjeligt og blidt Sind, vil gerne gøre Fremskridt, og man venter sig meget af dem. Ved Siden af disse Folk bor Foulbé-Gruppen, der er mere civiliseret end deres Naboe, og som opdrætter Kvæg. Nogle af dem, nemlig Bororo-Folkene, er Nomader, der fører deres Hjorder vidt omkring.

Banda-Stammen omfatter en Mængde Grupper af samme Race, og som taler næsten det samme Sprog; de er fordelt over det umaadelige Territorium, der gennemløbes af Oubanguis Bifloder, paa den anden Side Bangui og indtil Kotto. Efter i lang Tid at være bleven forfulgt af Nubierne og Folkene fra Ouadai, der kom for at hente Slaver, udvandrede de mod Vest, hvor de mødte Mandjia-Folkene. Folkene i Banda-Stammen er hovedsagelig Jordbrugere og Jægere, de er alle Menneskeædere, men mere ifølge Fetischismens Skikke end af Nødvendighed, og de spiser kun de Fjender, de har dræbt i Krigen. De lader sig sjældent tatovere, men Ørerne, Læberne og Næsen er gennemhullet og prydet med smaa runde Træstykker, Smykker og lange Naale af Bjergkrystal, kaldet „Baguéré“. De er som Regel Polygamer, men Kvinden behandles i Almindelighed godt. I Modsætning til Mandjias-Folkene er Folkene i Bandas-Stammen inddelt i Grupper,

der bebor flere Landsbyer, og i Spidsen for hvilke staar en af dem anerkendt Høvding. Skønt disse Folk er meget primitive og bundet af deres Traditioner, vil de dog gerne efterligne de Europæere, der bor iblandt dem.

De vigtigste Grupper indenfor Banda-Stammen er følgende: Langouassi-, Togbo- og Yakpa-Folkene, der bor i Bangui's Hinterland; Bougou-Folkene, der bor i Bouras Hinterland; Langba-Folkene i Sangos Hinterland; Patri-Folkene i Yakomas Hinterland og mange flere. Disse Grupper er forblevet paa Højsletterne i det Indre af Landet uden at naa frem til Oubangui, idet de har overladt Flodens Bredder til Stammerne indenfor Niam-Niam Racen.

Niam-Niam Stammen bor altsaa langs Bredderne af Øvre-Oubangui og danner en Mængde fra hverandre temmelig afvigende Grupper; de er indvandret fra Øst og har bredt sig over Landet fra Kémos Munding til Ouango ved Bornou. Blandt disse Grupper maa nævnes Banziri-Gruppen, der bor langs Oubanguis Bredder, fra Kémo til Kouango. De driver navnlig Fiskeri og Handel og sælger Fisk til de Indfødte i det Indre af Landet for at kunne købe Maniok, Gedekid og andet; de sejler endda helt op til Lobaye for at bytte disse Varer med Rødbark, som de transporterer op til den øverste Del af Floden, hvor de sælger det til gode Priser. De er Kanoførere og Bærere for Europæerne. — Sango-Gruppen, der er udbredt omkring Mobaye, driver ligeledes Fiskeri. Ouoma-Gruppen, der bebor Distriktet fra Koto indtil Ouango, er mere vilde end de foregaaende og har midt paa Panden som Kendemærke, 3 lodrette Kødudvækster. Yakoma-Folkene er kraftige og velbyggede; de er krigerske, men ogsaa udmærkede Kanoførere, deres Sprog er Handelssproget i hele Øvre-Oubangui. De 3 Sultanriger i Øvre-Oubangui, nemlig Bangassou, Rafai og Zémio, har i Modsætning til, hvad der er Tilfældet i det øvrige Kongo, en politisk og social Organisation, og Sultanerne har uindskrænket Magt over de Indfødte og deres Ejendom. — De erobringslystne Stammer har underkastet sig Urfolket i dette Distrikt. Urfolkene bestaar af N'Zakaras Folkene i Bangassou Distriktet, det er et stolt, grusomt Folkefærd; de driver Jagt og er Menneskeædere; de lader deres Slaver og Kvinder arbejde, og disse lever under meget usle Forhold. Kvinderne bliver ofte ofret ved en Høvdings Død, eller de byttes eller sælges, naar Lejlighed bydes. N'Zakaras Folkene tror paa et højere Væsen, kaldet „N'Zapa“, hvem de tilskriver saavel de lykkelige som de sørgelige Hændelser.

Zandés- eller rettere Niam-Niam-Gruppen bor i Rafai og Zémio og er vedblivende Fetischdyrkere, til Trods for det Skær af Islamisme, som de omgiver sig med. Det er smukke, store og kraftige Folk, af en stærk fysisk Konstitution; de er Krigere og Jægere og dyrker Hirse. Denne intelligente Gruppe føler en vis Sympati for Europæerne og vil gerne lære noget af dem. Endnu maa nævnes Dandi-, Langaba- og Bonbou-Grupperne, der er fuldstændig underlagt og iøvrigt meget arbejdsomme; blandt disse Grupper rekrutteres Kanoførere, Agerbrugere og Bærere.

Politisk og administrativ Organisation.

Hovedstaden i Oubangui-Chari er Bangui, hvor Lieutenant-Gouvernøren residerer. Kolonien er inddelt i 12 Kredse, der enten ledes af en Koloni-Administrator eller af en Kaptajn.

Den største og vigtigste By i Kolonien er Bangui, der ligger ved Oubangui; det er et vigtigt, livligt Handelscentrum, hvor der er oprettet en Mængde Handels-huse.

Færdselsveje.

I det Indre af Landet foregaar Færdslen mellem de vigtigste Handelspladser ad banede Veje, hvor man færdes enten til Fods, til Hest eller i „Hamac“; disse Veje afbrydes af talrige Bække, der er til stor Gêne for Færdslen, navnlig i Regntiden. — Der er ved Hjælp af 2 store Dampere, der tilhører Selskabet „La Compagnie des Messageries fluviales“, oprettet regelmæssig Forbindelse en Gang om Maaneden mellem Brazzaville og Bangui ad Kongo og Oubangui. I den tørre Tid kan disse Dampere kun sejle op indtil Impfondo eller til Zinga, alt efter Aarstiden; her omlades saa Passagerer og Varer i smaa Dampere, der fører dem videre til Bangui. I de Aar, Vandstanden er meget lav, maa Sejladsen pr. Damper mellem Zinga og Bangui endog helt ophøre i Marts Maaned. Transporten sker da pr. Hvalbaade af Staal. Forbindelsen mellem Bangui og den øvre Del af Floden sker i Regntiden, d. v. s. fra Juni til December, ved Hjælp af smaa Chalupper, der i den tørre Tid erstattes af Hvalbaade og Kanoer. Desuden er nogle Floder i det Indre, som Konango og Kandja, sejlbare hele Aaret rundt.

Der er anlagt en Kørevej mellem Fort Sibut og Fort Crampel med Broer over Regnfloderne, og det er Meningen, at den skal benyttes til Anlæg af en mekanisk Sporvogn. For Øjeblikket foregaar Transporten paa Vejene kun pr. Bærere. Disse maa ikke være belastet med over 25—30 kg, og for hver 75 km er der

Skiffesteder, hvilket vil sige hveranden eller tredje Dag, saaledes at de Indfødte ikke i altfor lang Tid er borte fra Hjemmet. Paa de stærkt befærdede Veje, navnlig paa Strækningen fra Fort de Possel til Fort Crampel, er der med ca. 10 km Mellemrum indrettet Hvilesteder for de Rejsende.

Indtægtskilder.

Naturprodukterne fra Tropeskoven er de samme i den sydlige Del af Oubangui-Chari som i Mellem-Kongo og Gabon. Elefanterne jages for Elfenbenets Skyld, og i Skoven findes en Mængde forskellige Træsarter. I Sudan-Zonen drives Agerbrug, saavel af Selskaber med Koncession som af de Indfødte. Her dyrkes bl. a. Sorgho, Hirse, Maniok, Jordnødder og en Slags Bønner. Fiskeri udøves af de Indfødte, der bor langs Bredderne af de betydeligste Vandløb.

Tsad.

Kolonien Tsad begrænses mod Nord af Sahara, mod Vest af Niger-Territoriet, der er et af fransk Vest-Afrikas Landomraader, endvidere af Søen Tsad og af Kamerun, mod Syd af Oubangui-Chari og mod Øst af engelsk-ægyptisk Sudan.

Fysisk Geografi.

Dette Territorium er meget forskellig saavel i geologisk som i geografisk Henseende, idet det bestaar af flere ganske forskellig udseende Zoner. Mod Syd minder Chari-Logone-Distriktet om det saakaldte Guinea-Omraade. Længere mod Nord, indtil 10. Breddegrad, findes dels store Sletter, dels Storkrat, der egner sig til rationel Drift, og dels golde jernholdige Højsletter, der undertiden pludselig ender i stejle, tilsyneladende sønderrevne Klipper, der omgiver Dalene. Nord for den 10. Breddegrad findes et Omraade, der er en Mellemting mellem Sudans frugtbare Sletter og Sahara, nemlig Kanem, der danner ligesom en Forgaard til Ørken-distrikterne; man maa her ustandselig klatre over ofte meget høje Sandklitter, der ligger 30—40 Meter over de omliggende Oaser. Paa den anden Side Kanem findes Sahara-Zonen med hele sin Fattigdom og sine trøstesløse ubevoksede Klitter, med kun sjældent forekommende Græstotter, der endda højst holder sig fra Juli til September Maaned. Øst for Kanem findes Bahr-el-Gazal, der ligeledes er en Klitzone, men som i Vintertiden har et grønligt Udseende, selv udenfor den døde Flods store Lavland. Mod Syd-Øst findes Fittri-Søens Sumpland, en sortladen Jord, der udgør

een umaadelig Rismark. Batha-Floden, der løber ud i denne Søb, løber indtil Ati midt imellem Skove, som var det en Flod i Frankrig.

Ouadaï er beliggende paa Vandskellet mellem Chari, Tsad og den hvide Nil. Dette Distrikt danner nødvendigvis Samlingspunktet mellem Nord-Afrika og Ækvatorial-Afrika paa den ene Side og mellem Øst- og Vest-Afrika paa den anden Side. Fra et fransk Standpunkt set danner dette Distrikt omtrent Centrum for Frankrigs forskellige Besiddelser i Afrika.

Klima.

I Tsad-Kolonien er der 2 skarpt adskilte Aarstider, nemlig Regntiden og den tørre Tid. Denne sidste Aarstid bliver længere og længere, jo højere man kommer mod Nord. Der kan undertiden være 25, ja endog 30 Graders Forskel paa Dag- og Nattemperaturen. I Kanem har det været saa koldt, at man — ganske vist yderst sjældent — har kunnet samle Isstykker om Morgenen. I Modsætning til, hvad der er Tilfældet i de andre Kolonier i Troperne, kan Nattens Kølighed her bringe En en vederkvægende, styrkende Søvn ovenpaa Dagens Anstrengelser.

Befolkningen, dens Religion, Sæder og Skikke.

At regne fra 10. Breddegrad træffer man islamske Stammer i Tsad-Kolonien; disse er overordentlig talrige, og den Stamme, der gennem stadige indbyrdes Kampe viser sig at være den stærkeste, bliver den førende. Man kan inndele disse Stammer i de fast bosiddende, Halvnomaderne og Nomaderne.

De fast bosiddende omfatter Baguirmien-Folkene, der er Muselmænd og beboer Nedre-Chari. Disse Folk, blandt hvilke man træffer nogle sorte Arabere af mere eller mindre blandet Race, lever i store Landsbyer, i Nærheden af Vandløb og omgivet af mægtige Plantager eller opdyrkede Arealer, navnlig Hirsemarker. Det var tidligere tapre Krigere, men er nu bleven mistroiske overfor Udlændinge. Deres Islamisme er kun ganske overfladisk. — Paa Charis venstre Bred bor Babalyas-Folkene, der er af baguirmiensk Afstamning. Kotokos-Folkene er Muselmænd med meget mørk Teint og uldagtigt Haar; Kvinderne er meget stygge. Talrige Ruiner af Kotokos Landsbyer synes at tyde paa, at der her i tidligere Tider har været en betydelig fast bosiddende Befolkning. Nu er Kotokos-Folkene spredt over nogle Landsbyer bestaaende af Jordhytter, der er bygget i Nærheden af Chari. De beskæftiger sig hovedsagelig med Fiskeri og Sejlad i brede simpelt byggede Kanoer; de driver ogsaa en Del Agerbrug og

dyrker lidt Bomuld, men de har alle de Fejl, der karakteriserer en degenereret Race. — Salamats-Folkene indbefatter flere af hinanden uafhængige Grupper; de Folk, der lever omkring Chariflodens Munding, udvinder hovedsagelig Salt, som de ombytter med Varer hos Kotokos-Folkene.

Befolkningen i den største Del af Kanem-Distriktet bestaar af Kouris-, Kallés- og Boudoumas-Folk, der næsten alle er fast bosiddende og stammer fra Ørgruppens fiskespisende Befolkning, og endvidere af Kanembous Folkene fra Fastlandet. Man træffer ogsaa her en Del Nomadestammer. Kouris-Folkene, der tidligere søgte Tilflugt paa Øerne i Tsad for dér at være i Sikkerhed, er nu, efter at Vandet er borttørret, blevet almindelige Fastlandsbeboere. Det er store, velskable Folk, der er Hyrder eller lever af Fiskeri. Kanembous-Folkene, der bor i Nærheden af Ouadai, er ligeledes Hyrder. Haddas-Folkene, d. v. s. Smedene, hvilket Haandværk som alle andre er foragtet, nedstammer fra Kirdis-Fangerne; de er Jægere om en Hals og har næsten ganske udryddet Elefanterne, der tidligere levede i store Mængder paa Bredderne af Tsad-Søen. Af Boulalas-Folkene, der beboer Fittri-Distriktet, er der ca. 15,000; de har deres eget Sprog, omend de taler noget arabisk som alle Koloniens muhamedanske Negre; de driver hovedsagelig Agerbrug, har en kraftig og smuk Skikkelse, men Slaveriet har gjort dem sløve. Lidt Syd for 10. Breddegrad er Sultanriget Konti befolket af Banda-, Krech-, Tombago-, Sara- og Goulba-Grupperne; disse staa under Sultanens Herredømme og er mere eller mindre paavirket af Islamismen.

Grundstammen i Ouadais Befolkning og Grænsbefolkningen mod Øst hører til Sudan-Neger Gruppen og ganske særlig til en Sidegren af Nil-Negrene og Central-Sudan Negrene. Disse Negre er ualmindelig smukke og kraftige, hvilket danner en stærk Modsætning til den islamske Blødgathed. Kvinderne arbejder fuldt saa meget som Mændene.

Halvnomaderne, der er mere Nomader end de fast bosiddende, er Arabere, der mere eller mindre er blandet med Urfolket; de lever — alt efter Aarstiden — dels af Okse- og Strudseavl, dels af Agerbrug. Bornouans-Folkene kalder disse Stammer for „Choas“. De omfatter i Nedre-Chari flere Grupper, nemlig Assalés-Gruppen, der ejer smukke Hjorder, Hammedi-, Beni-Sel- og Ouled-Abou-Khader-Grupperne, der driver Kvæg- og Strudseavl samt Agerbrug. Yessies-Folkene er Hyrder og Jordbrugere; Fellatas-Folkene, der nu er Muselmænd, er ret civiliserede, men falske og har ej

paataget Væsen; de er ligeledes Hyrder; Ouled-Abou-Isse. Beni-Ouail og Oulad el Anouane Folkene har en ret lys Teint, er Hyrder og Jordbrugere, og ligesom deres Naboer forarbejder de Spartovarer og Fiskeket.

I Daugana findes Oulad-Hamed-Gruppen, der er nær beslægtet med Ouled-Rachid-, Myssiris- og Mahamid-Grupperne. Tundjours-Folkene er Arabere, der er indvandret fra „Tounes el Khadera“, d. v. s. fra „det grønne Tunis“, hvis Skønhed og Charme de endnu priser i deres Sange. I Khozzam træffer man Khozzam-Bahria- og Khozzam-Alaligni-Folkene, der er meget virksomme; endvidere Oulad-Ali-, Yessie- og Houdjar-Meito- Grupperne. Alle disse forskellige Folkegrupper lever i Landsbyer, der mere ligner en foreløbig Lejrplads end faste Boliger.

Nomaderne er Folk af Berber-Racen, der bor i Nærheden af Tsad-Søen, og som danner Overgangen mellem de halv-islamitiske Folkegrupper fra Tsad-Ouadai-Distriktet og Sahara-Nomaderne, nemlig Touaregs fra Air, Toubbon fra Tibesti, Teda fra Borkou og Nakazza fra Mortcha. Disse Folk er for Størstedelen Hyrder, og de finder, at Opdyrkningen af Jorden er et nedværdigende Arbejde; de flytter, alt efter Aars-tiden, for at fodre og vande deres Hjorder uden at bekymre sig om, hvorvidt Jorden i Forvejen er optaget eller ej. „Clan“-Princippet danner Basis for deres sociale Organisation, og et Forbund af flere af disse „clans“ udgør deres politiske Organisation. Men i Virkeligheden hersker der næsten anarkistiske Tilstande, og den Misfornøjede kan under et ganske ubetydeligt Paaskud frit forlade sin Stamme. Høvdingerne har ingen synderlig Myndighed, og man vil kunne forstaa, at saavel Folketællingen som Optælling af Jordegodser og Paaligning af Skatter under disse Forhold er uhyre vanskelig og foruden Takt kræver megen Fasthed. Nomaderne er Muhamedanere, men hele deres Religion bestaar i Udøvelse af religiøse, udelukkende udvortes Ceremonier.

Nomaderne fra Bahr-el-Ghazal, kaldet „Gor-Ann“ eller „Goraner“, omfatter følgende Grupper: Kreda-, Kecherba-, Nakazza-, Tundjours- og Toubon-Grupperne, hvis Oprindelse er saa temmelig ukendt. Kreda-Folkene er samlet i Grupper omkring et vist Antal Høvdinger, der anerkender den ene af disse Høvdinger som deres Overhoved; af de vigtigste Kreda-Grupper maa nævnes Noorma-, Yoarda-, Irya-, Sonnda- og Karda-Grupperne. Disse Folk er alle Hyrder og Røvere, og deres Rigdom bestaar i deres Hjorder. Kecherba-Folkene er ligeledes Røvere og Krigere, de lever Nord for Fittri og beskæftiger sig hovedsagelig

med Opdræt af Kameler. De er inddelt i 3 Grupper: Sannakora-, Sakerda- og Medemma-Grupperne.

Efter Aar 1905 har en Del Stammer af arabisk Oprindelse, nemlig Oulad-Rachid-, Djeatneh-, Khozzam- og Missiri-Grupperne søgt Tilflugt i Fitri for derved at undgaa Ouadaien-Folkenes Voldshandlinger.

Disse Nomader er alle elendige Folketammer; de er dovne, æventyrlystne og ernærer sig ved Røveri.

Politisk og administrativ Organisation.

Kolonien Tsad, der tidligere var et militært Territorium, bliver nu i Henhold til Dekret af 19. Marts 1920 administreret som de andre Kolonier i Fransk-Ækvatorial-Afrika.

Hovedstaden er Fort-Lamy, hvor Lieutenant-Gouvernøren residerer. Kolonien er inddelt i 8 Kredse, i Spidsen for hvilken staar en Koloniadministrator eller en Officer.

Færdselsveje.

Forbindelsen mellem Oubangui-Chari og Tsad-Kolonien foregaaer hele Aaret rundt paa Floden Gribingui, fra Fort Crampel til Fort Archambault ved Hjælp af Lægtene og Hvalbaade af Staal. I de 2 Maanedere, det er særlig Højvande, kan Rejsen foregaa med smaa Dampere af ringe Dybtgaaende. Provianttilførslen til Chari-Tsad-Distriktet sker ligeledes ad Ruten: Niger—Bénoué. Indtil Léré besørgeres Transporten af Selskabet „Royal—Niger-Company“, herfra transporteres Varerne videre til det Indre af Landet, enten ad Flodvejen eller over Land. I Nigeria benytter man endnu Ruten fra Kano, i Nigeria, med Transport pr. Karavaner indtil Seyrom ved Tsad-Søen, og her indskibes Varerne til Bestemmelsesstedet paa den franske Bred. Naar det er Lavvande, gaar Karavanerne nord om Søen i Retning af Rig-Rig.

Indtægtskilder — Kvægavl.

I Ouadai-Distriktet drives en Del Kvægavl; her findes en Mængde Kvæg, Heste, Okser og Kameler. Koloniens Hovedstad Béché er Ouadais Oplagsplads, hvorfra der daglig paa Markedet sælges over 100 Stkr. Kvæg.

Planteavl.

I denne Koloni dyrkes ogsaa Korn, og en skønne Dag vil den uden Tvivl blive Fransk-Ækvatorial-Afrikas Kornkammer. Her dyrkes endvidere Bomuld.

Handel.

Ouadais Handel faar særlig Betydning derved, at den er Krydsningspunktet for flere Veje; den har en

meget livlig Handelsomsætning med Ægypten og Tripolis og har fast Forbindelse med Kanem, der forsyner den med Hirse. Omsætningen foregaaer hovedsagelig i Béché ved Tuskhandel, og før Franskmændenes Indtrængen i Kolonien kendtes overhovedet ingen Beta-lingsmønt, ikke engang Marie Thérésia-Daleren. De Varer, der tuskes, er: Hirse, Korn, Ris, Majs, Sésam, Potater, Mælk, Kød, Krydderier, forarbejdet Læder og Fodtøj.

Blandt Eksportvarerne maa nævnes Elfenben, Strudsfejer, garvede Huder, Faar, Okser og Kameler.

Der importeres Dadler, Salt, Gummi, The, Sæbe, Stoffer og Tændstikker.

Fransk-Ækvatorial-Afrikas samlede Handelsomsætning.

De vigtigste Eksportvarer fra Fransk-Ækvatorial-Afrika har været ude for store Svingninger, som Kri-gen 1914—18 har foraarsaget. Nedenfor angives Tal-lene fra 1921, hvoraf mange er lavere, end de var før Kri-gen:

Kautschouck	1,433 Tons
Træ	54,919 "
Elfenben	68 "
Palmemandler	5,360 "
Kakao	247 "
Palmeolie	363 "
Kaffe	78 "
Copal	43 "
Kalk-Citrat	66 "

De vigtigste Importvarer er følgende:

Stoffer, forskellige Manufakturvarer, Dyreprodukter og Huder, Drikkevarer, Melstoffer, Levnedsmidler, Skind- og Bundtmagervarer, Vaaben og Krudt.

Omsætningen i Fransk-Ækvatorial-Afrika beløb sig i 1921 til Frcs. 73,373,185, der fordeler sig som følger:

Import	Frcs. 41,509,951
Eksport	Frcs. 31,863,234

Ialt Frcs. 73,373,185

Kamerun.

Fransk Kamerun begrænses mod Nord af Tsad-Søen, mod Vest af den Del af tysk Kamerun, der er tildelt England, og hvorved Fransk Kamerun adskilles fra Nigeria, samt af Atlanterhavet; mod Syd af Spansk Guinea, Gabon og Mellem-Kongo og mod Øst af Mellem-Kongo, Oubangui-Chari og Tsad-Kolonien.

Fysisk Geografi.

Kamerun inddeles efter Terrainforholdene i 3 temmelig skarpt adskilte Zoner: den sydlige Sø- og Skovzone, Centralzonen med sine Højsletter og den nordlige eller Sudan-Zonen.

Den sydlige Zone bestaar af et lavt, ofte sumpet Kystland omkring Flodmundingerne, derpaa følger en 100 á 150 km bred Slette, og her mellem Rio del Rey og Floden Kamerun ligger Vulkanen „Kamerun“, Vestafrikas højeste Bjerg, hvis højeste Tinde, „Fako“, naar 4070 Meter over Havet. Bjerget Kamerun er ca. 40 km i Diameter, og dets sidste Udbrud fandt Sted i Maj 1909. Krystal-Bjergene strækker sig over Størstedelen af det sydlige Kamerun, indtil 500 km fra Kysten og danner et stærkt kuperet Terrain, hvis Højdepunkter ligger mellem 500 og 1500 Meter; disse Bjerge løber videre mod Nord og bliver højere og højere, indtil de har naaet Bjergkæden Yadé, som hører ind under Centralzonen.

Centralzonen bestaar af en Højslette, der Øst for Babankin kaldes Gaoundéré-Højsletten, mod Nord begrænses den af en stejl Klippe paa 1500 á 1900 Meters Højde; den er vanskelig at bestige og falder stejlt ned mod Bénoués Sletteland. Paa denne Højslette ligger Landsbyer, der omgives af dyrkede Marker, men af Træer findes der saa godt som ingen undtagen i Dalene. Faro, Bénoué og Vest Logone tilligemed nogle Bifloder til Sanaga har her deres Udspring.

Den nordlige Zone, der ligger Nord for Central Bjergkæden, bestaar mod Øst af Slettelandet „Laka“, der strækker sig langs med Logones venstre Bred, og mod Vest af „Adamana“, der minder meget om Bénoués Højslette, navnlig fra Egnene omkring Yola. Adamana omfatter et Landomraade, der væsentlig bestaar af et sammenpresset Kridtlag, hvis Højde ikke overstiger 200 Meter, samt af Yderkanterne af de omliggende Højdedrag, der mod Syd er Granitformationer fra Chebchi Bjerget, 2000 M., fra Isari Bjergene, 2200 M., o. a. Mod Nord er Adamana begrænset af Mandara Bjergenes Granitformationer, hvis højeste Punkter naar 1000 Meter. Nord for denne Bjergkæde ligger en udstrakt Højslette, hvis Gennemsnitshøjde er 300 Meter, og som fremtræder som et Brudstykke af Tsad-Sænkningen.

De eneste Floder, der hele Aaret rundt indeholder noget Vand, er Bénoué, Faro, Mao-Kabbi og Logone; de andre er fuldstændig udtørrede i den tørre Tid, men saa snart den første Regn falder, gaar de over deres Bredder og oversvømmer Slettelandet.

Klima.

Aarets Gennemsnitstemperatur er 25 Gr. C. langs Guinea Bugten, men efterhaanden som man trænger længere ind i Landet, stiger Temperaturen; hvor Terrainet bliver højere, falder Temperaturen, og paa Kamerun-Bjerget, op imod 3000 Meter, bliver Sneen undertiden liggende i flere Dage. I den nordlige Del af Kamerun er Temperaturforandringerne meget pludselige og voldsomme; Aarstiderne er her enten meget kolde eller meget varme. Den tørre Tid indtræffer i Begyndelsen af Februar og varer til Begyndelsen af Maj med en Temperatur, der varierer mellem 26 og 36 Grader. Regntiden begynder i Maj, men jo længere man kommer mod Nord, jo senere indtræffer Regnen. Regnmængden er størst i Juli og August og ophører helt i Oktober. Under hele Regnperioden er Vejret noget køligere. Tiden fra November til Januar er den køligste, og i enkelte Egne viser Termometret da undertiden kun 6 Gr. om Natten, hvorimod det stiger til 30 Gr. om Dagen.

Befolkningen, dens Religion, Sæder og Skikke.

I Kamerun findes en Del af de samme Folkegrupper som i Nabokolonierne. I Skovzonen lever, under elendige Forhold, en Uendelighed af forskellige Stammer og Racer, der alle er meget vilde og ofte Menneskeædere. Blandt disse Stammer er Pahouinernes den største; den lever i den vestlige Del af Syd-Kamerun; herefter bør nævnes Boulou-Stammen i Distriktet Ebo-lowa og Bakoko-Stammen i Sanagas nedre Lavland; i den østlige Del lever endvidere nogle menneskeædende; krigerske Stammer, nemlig Djems-Folkene, der bor i den „Lomme“, der dannes af Dja-Floden, N'Dzimos-Folkene, Øst for Lomié og Makas-Folkene i de højere liggende Landomraader. Endelig træffer man Bakosis-Folkene i den sydvestlige Del af Koupé og i den nord-østlige Del af Manengoumba.

Fra N'Gaoundéré Sletten er Boumé-, Baga- og Dourou-Folkene trængt tilbage af Peuhlerne og har søgt Tilflugt i Bjergene. Før Europæernes Indtrængen var der stadige Kampe mellem disse forskellige Folkestammer, Peuhlerne foretog Razziaer mellem Urfolkene for at tage Fanger, og Urfolkene foretog Razziaer mellem Peuhlerne for at skaffe sig Menneskekød.

I de nordlige Distrikter er Racerne nu efter de forskellige Stammers Indtrængen meget blandet, men man kan dog udskille enkelte Typer. I den sydlige Del af Nord-Kamerun findes 2 Racer, nemlig Foulbé-Stammen og Urfolket, som man betegner med Stamordet

„Kirdis“; mod Nord naaer disse Folk ikke udover „Mora“. Paa Bredderne af Logone træffer man fra Syd til Nord Toubouri-, Banana-, Mousgoun og Kotokos-Stammerne, samt nogle Grupper af arabisk Afstamning, som man kalder „Choas“. Endelig bor Kanouri- og Bornouan-Folkene i Nærheden af Tsad-Søen.

Politisk og administrativ Organisation.

I Henhold til Dekret af 23. Marts 1921 danner Fransk-Kamerun nu en særskilt Koloni i Fransk-Ækvatorial-Afrika. Den administreres af en Kommissær, udsendt af den franske Republik, med Sæde i Douala, da den gamle tyske Hovedstad, Bouéa, ligger i den engelske Zone.

Kamerun er inddelt i Kredse, i Spidsen for hvilke staar en Kolonialadministrator.

Kamerun er 400,000 Kv. km stort og har ca. 2,600,000 Indbyggere.

Havnebyen Douala, der er Koloniens Hovedstad, ligger i Bunden af en bred Flodmunding og har 18,000 Indb. Saavel Europæernes som de Indfødtes Kvarterer giver Byen et smilende og indbydende Præg; den gennemskaeres af lange, brede, skyggefulde Alléer. Lige overfor paa den anden Side af Floden ligger Bonabéri, hvorfra Nordbanen udgaar. Koloniens største By er Yaoundé, der tæller 30,000 Indb., og det paatænkes at gøre denne By til Sæde for Administrationen.

Færdselsveje.

Der findes to Jernbanelinier i Kamerun; den ene gaar fra Douala til Eséka, over en Strækning af 180 km., forbi Edéa, og skal forlænges til Yaoundé, den anden er Nordbanen, der gaar fra Bonabéri til N'Kongsamba, over 160 km; den har smallere Spor end den førstnævnte, og det paatænkes at forlænge den til Foubane.

Vejene i Kamerun er endnu meget ufuldkomne, og Bærerne, hvoraf der findes en Mængde blandt de Indfødte, kunde benyttes paa en langt fordelagtigere Maade, nemlig til Udnyttelse af Landets Naturrigdomme. De største Veje eller banede Stier gaar fra Kribi til Yaoundé over Lolodorf og videre til Eholowa, fra Yaoundé til Edéa, fra Kolmaka til Eholowa, fra Yaoundé til Akonolinga, fra Abong-Mbang til Doumé og videre til Mindourou. En saakaldt „Decauville“-Vej og en Kørevej forbinder allerede Yaoundé med Jernbanen; Endestation i Centralzonen, og man vil snart paa en ret bekvem Maade kunne rejse fra N'Kongsamba — sidste Station paa Nordbanen — til Foubane, der ligger midt i Barnouns frugtbare Land.

Med Flodsejladsen er det ikke særlig bevendt. Mongo er kun sejlbar over en Strækning af 30 km indtil Moundans; Wouri er sejlbar paa 60 km indtil Yabassi, Sanaga indtil Edéa, Njong paa en Strækning af 30 km fra Kysten, dog kan man fra Akoloninga til Ouana-Bessa sejle med smaa Dampere paa en Strækning af 250 km. Hvad Bénoué angaar, kan søgaaende Skibe med 2 Meters Dybtgaaende og med en Ladning paa 400 Tons sejle opad Floden indtil Garona, dog kun i de 2 Maanedere af Aaret, hvor det er Højvande. Endelig er der Logone og Chari, der løber ud i Tsad-Sø, og som kan besjles af smaa Dampere.

Indtægtskilder — Kvægavl.

Kvægavlen er meget udbredt i Mellem- og Syd-Kamerun, og der regnes med en Hornkvægbestand paa 600,000 à 800,000 Stk. Tyskerne havde indført europæiske Faare- og Svine-racer, og der var oprettet flere Avlsgaarde i Yaoundé og Nyassosso, hvor Krydsninger med Faar og Geder fra Allgan havde givet opmuntrende Resultater. Der udføres en Mængde Okser til Øerne St. Thomas og Fernando-Po samt til engelsk Nigeria. Tyskerne havde ligeledes oprettet et Stutteri, hvor de første Forsøg godtgjorde, at det var muligt at hidføre en hurtig Forædling af Avlshopperne. Blandt Dyrerprodukterne maa ogsaa nævnes Elfenben.

Planteprodukter.

Heraf findes en umaadelig Rigdom. Blandt Skovprodukterne bør nævnes: Kautschouk, Olipalmer og et Utal af kostbare og nyttige Træsorter. Paa Central-Sletten dyrkes Tobak, Kakao, Kaffe, Ricinus, diverse Tekstil- og Bomuldsplanter. De Indfødte dyrker desuden Hirse og Sorgho. Alle disse Produkter er en sand Rigdom for Landet.

Mineralier.

Man er endnu ikke i Stand til at bedømme de Rigdomme, Kamerun ejer i sine Mineralier. Dog ved man, at der ikke langt fra Douala findes Jordbeg og Petroleum, at der i de vulkanske Klipper, i Granitstenen og i Krystal-Skiferet findes interessante Metal-Aflejringer, at der er fundet Guld i Bénoué-Dalen, nær Garona, Platin i Omegnen af Kribi og Grafit i Boumbafal-Bjergene.

Handel.

De vigtigste Eksportprodukter er Kautschouk, Palmemandler og Kvæg. Før Krigen blev der fra

Kamerun eksporteret 2787 Tons Kautschouck til en Værdi af Frs. 14,138,000, men Kautschoucken er ofte bleven gjort til Genstand for en Rovdrift, der har haft til Følge, at flere Distrikter nu er næsten udtømt for dette Produkt. Af Palmemandler er der i 1919 eksporteret 26,000 Tons til en Værdi af Frs. 16,000,000. Før Krigen blev der eksporteret 14,000 Stk. Okser og 14 Tons Huder. Kamerun kan aarlig eksportere 2000 Tons Kakaobønner, og naar Bomulden dyrkes rationelt, vil Frankrig for en stor Del herfra kunne forsyne sine Spindierier.

De vigtigste Importvarer omfatter Bomuldsstoffer, Metaller, Ris, Tobak, tørret Fisk, Vin, Øl, Alkohol, Salt, Petroleum, Sæbe og Konserver.

Kameruns Handelsomsætning beløb sig i 1912 til Frs. 71,970,000, der fordelte sig paa følgende Maade:

Import	Frs. 42,800,000
Eksport	Frs. 29,170,000
<hr/>	
Ialt Frs. 71,970,000	

Naar den Del af Kamerun, der er indlemmet i Frankrigs Kolonialomraade, i Henhold til Versailles-Traktaten og Overenskomst mellem England og Frankrig, nu vil blive knyttet til Fransk-Ækvatorial-Afrika, vil dette betyde en overordentlig stor Fordel for det franske Kolonialrige i Afrika, idet Fransk-Ækvatorial-Afrika da ikke mere vil være klemt inde som i en Skruestik eller delt, som det var, i 2 Dele ved den truende Udvidelse af Kamerun, som efter Overenskomsterne i 1921 naaede helt ned til Kongo. Fremtidig vil de franske Besiddelser, der ligger længst borte fra Kysten, som Chari og Tsad, og som havde meget slette Forbindelser med Omverdenen, kunne naa ud til Havet gennem fransk Kamerun.

Men der er endnu langt igen, inden dette rige Lands Værdier kan blive fuldt ud udnyttede. Frankrig arbejder herpaa, og naar det rationelt har fuldført sit Program, vil Kamerun blive en af de mest blomstrende Kolonier i Afrika.

Man vil af ovenstaaende Fremstilling have faaet den Opfattelse, at Fransk-Ækvatorial-Afrika er som en yngre Søster til Fransk-Vest-Afrika, der dog endnu ikke har naaet samme Udviklingstrin; men i Betragtning af dets mange og forskelligartede Rigdomskilder næres de bedste Forhaabninger til dets Fremtid. — Dets endnu store Beholdninger af Elfenben, dets Kautschouck-Arealer, der er betydelig større end Fransk-Vest-Afrikas, Jordens Frugtbarhed, hvad angaar Dyrkning af alle Slags tropiske Planter, dets pragtfulde Skove med Palmer og kostbare Træsarter, de almindelige Træsarters Mangeartethed, de umaadelige Hjøder mod Nord, Undergrundens Mineralskatte, dets Kobberminer, der ligger paa mindre end 300 Kilometers Afstand fra Kysten, — alt dette vil sikre Fransk-Ækvatorial-Afrika en blomstrende Fremtid. Det vil sikkert hurtigt komme paa Højde med Fransk-Vest-Afrika, og Moderlandet vil af disse Besiddelser kunne drage alle de Fordele, som det med Rette venter.

Fransk-Ækvatorial-Afrika, der hidtil har været noget forsømt, fortjener at blive bedre behandlet. I Betragtning af, at Territoriet er blevet saa stærkt udvidet, og som Tak for dets Troppers Tapperhed bør der nu endelig tildeles det de økonomiske Hjælpekilder, som det har Krav paa, og som det hidtil har maattet undvære. Ved Lov af 13. Juli 1914 blev Fransk-Ækvatorial-Afrika bemyndiget til at optage et Laan paa 171 Millioner til Bygning af Jernbaner, Udbygning af Floder og Vandløb, til Oprettelse af Havne og Læmoler, til Understøttelse og Opdragelse af de Indfødte. Dette Laan kunde imidlertid, grundet paa Krigen, ikke gennemføres. Dog er Generalgouvernementet senere blevet bemyndiget til at optage en 1. Serie paa 25 Mill. og derpaa en 2. Serie paa 45 Mill. af de foreslaaede 171 Millioner. Man har derfor kunnet paabegynde Anlægget af Jernbanen fra Brazzaville til Kysten, som man regner med vil være fuldført om 5 eller 6 Aar.

Naar engang Fransk-Ækvatorial-Afrikas talrige Rigdomskilder bliver fuldt udnyttet, vil den Koloni, som hidtil kaldtes de franske Koloniers „Askepot“, komme til at indtage den Plads i Frankrigs Kolonialrige, som den fortjener.